

POSTANOWIENIE

Dnia 2 czerwca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Redzik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie ze skarg A.Ł.-T. i A. T.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu, w sprawie o sygn. I ACa [...],

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 2 czerwca 2026 r.:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. I ACa [...] nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje A. Ł.-T. i A. T. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu sumę pieniężną w wysokości po 2.500 złotych na rzecz każdego z nich, za okres od 8 listopada 2023 r. do 2 czerwca 2026 r.;**
- 3. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej w sprawie I ACa [...] nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Poznaniu odpisu niniejszego postanowienia;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz A. Ł.-T. kwotę 200 złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi;**

5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz A. T. kwotę 200 złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi;

6. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz A. Ł.-T. A.T. kwotę 240 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty;

7. oddala skargi w pozostałym zakresie.

Elżbieta Karska Adam Redzik Janusz Niczyporuk

UZASADNIENIE

I.

I.1. 15 kwietnia 2026 r. (data nadania w urzędzie pocztowym) A. Ł.-T. i A. T. (dalej także: Skarżący), zastępowani przez profesjonalnego pełnomocnika, wnieśli skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, w których domagali się:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie I ACa [...] przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu,
2. wydanie zalecenia Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu w przedmiocie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej,
3. zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, na rzecz Skarżących kwoty po 4.000,00 zł,
4. zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, na rzecz Skarżących kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wedle norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarg wskazano, że w sprawie wystąpiła przewlekłość, która nie znajduje żadnego uzasadnienia. Mimo, że postępowanie przed Sądem Apelacyjnym toczy się od 8 listopada 2023 r., to w sprawie dotychczas nie wyznaczono terminu rozprawy.

I.2. W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wniósł o oddalenie skargi.

II.

II.1. 11 stycznia 2021 r. do Sądu Okręgowego w Poznaniu wpłynął pozew Skarżących przeciwko B. M. S.A. z siedzibą w W. (dalej także: Pozwany). Postępowanie w tej sprawie prowadzone było pod sygn. I C [...].

II.2. 27 czerwca 2023 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu wydał wyrok w sprawie I C [...]. Pozwany wniósł apelację od powyższego wyroku. W apelacji zawarł wniosek o rozpoznanie sprawy na rozprawie.

II.3. Akta sprawy wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 8 listopada 2023 r. Raport z losowania – przydziału w sprawie I ACa [...] sporządzono 16 listopada 2023 r. Na podstawie zarządzenia z 25 lipca 2024 r. odpis apelacji doręczono Skarżącym. 2 września 2024 r. do sądu wpłynęła odpowiedź na apelację Skarżących.

II.4. 15 stycznia 2025 r. Skarżący zwrócili się do sądu z wnioskiem o przyspieszenie rozpoznania sprawy. W odpowiedzi na powyższe pismo Skarżący zostali poinformowani, że na terminy rozpraw w marcu 2025 r. wyznaczane są sprawy, które wpłynęły do Sądu Apelacyjnego do referatu sprawozdawcy na początku 2023 r., w związku z tym, że sprawa I ACa [...] wpłynęła do sądu II instancji 8 listopada 2023 r., termin rozprawy zostanie wyznaczony w terminie późniejszym.

II.5. 15 kwietnia 2026 r. Skarżący wnieśli skargi na przewlekłość postępowania w sprawie.

III.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

III.1. Według art. 2 ust. 1 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. 2023 poz. 1725, dalej: u.s.p.p.) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W myśl art. 2 ust. 2 u.s.p.p. dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

III.2. W ustawie o skardze na przewlekłość postępowania nie określono, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W orzecznictwie przyjmuje się, że pod pojęciem tym należy rozumieć wielomiesięczną bezczynność sądu, polegającą na niewyznaczeniu rozprawy bądź niepodejmowaniu czynności (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2018 r., I NSP 40/18; z 11 września 2019 r., I NSP 88/19; z 14 listopada 2019 r., I NSP 151/19; z 12 maja 2020 r., I NSP 37/20; z 27 października 2020 r., I NSP 151/20). W odniesieniu do postępowania apelacyjnego wskazuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić

w przypadku beczynności sądu drugiej instancji, polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 6 września 2019 r., I NSP 74/19; z 31 października 2019 r., I NSP 134/19; z 19 grudnia 2019 r., I NSP 173/19).

III.3. Standardy co do trwania postępowania sądowego określił w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Trybunał ten stwierdził, że dla oceny tego, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona bierze się pod uwagę szczególne warunki sprawy, uwzględnienia się kryteria takie jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (zob. np. wyroki ETPCz: z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. M. A. Nowicki, *Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo*, Tom I – *Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). W utrwalonym orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznano przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

III.4. Akta sprawy wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 8 listopada 2023 r. Skład sądu został wylosowany 16 listopada 2023 r. 25 lipca 2024 r. apelacji nadano dalszy bieg i doręczono jej odpis Skarżącym. Odpowiedź Skarżących na apelację wpłynęła do sądu 2 września 2024 r.

Mając na względzie terminy kolejnych czynności podejmowanych w sprawie należy dojść do wniosku, że postępowanie w sprawie prowadzone jest przewlekłe. Postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu toczy się od przeszło 2 lat (zaś w dwóch instancjach 5 lat i 4 miesiące). Dotychczas w sprawie podjęto jedynie czynności wstępne, nakierowane na nadanie apelacji biegu. Nie wyznaczono natomiast terminu rozprawy, mimo, że strony wymieniły się już pismami procesowymi i zajęły stanowiska w sprawie. Od dnia wpływu odpowiedzi na apelację (tj. od 2 września 2024 r.) nie ma formalnych przeszkód ku temu, aby wyznaczyć termin rozprawy. Zdaniem Sądu Najwyższego tak długi czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy nie znajduje uzasadnienia nawet wobec konieczności rozpoznania spraw według kolejności wpływu. Bez znaczenia pozostaje przy tym argumentacja Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu odnosząca się do wzrostu wpływu spraw w ostatnich latach. Według utrwalonego orzecznictwa znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe, jak i inne kłopoty organizacyjne pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę. Wskazuje się przy tym, że państwo ponosi odpowiedzialność za zapewnienie właściwej organizacji sądownictwa, w tym należytej obsady kadrowej sądów (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 24 maja 2019 r., I NSP 29/19; z 5 czerwca 2019 r., I NSP 39/19; 27 października 2020 r., I NSP 145/20; z 9 grudnia 2020 r., I NSP 179/20).

W związku z powyższym, na podstawie art. 12 ust. 2 u.s.p.p., Sąd Najwyższy orzekł, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, doszło do przewlekłości postępowania.

III.5. Zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie.

W orzecznictwie przyjmuje się, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością ma stanowić swoistą rekompensatę za zwłokę w rozpoznaniu sprawy, a oprócz tego ma charakter sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 marca 2018 r., III SPP 14/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 64/18; z 9 grudnia 2020 r., I NSP 149/20; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21). Wysokość zasądzonej sumy powinna uwzględniać okoliczności sprawy i być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 października 2014 r., KSP 8/14; z 14 października 2020 r., I NSP 111/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 161/20).

Postępowanie w sprawie rozpoczęło się wniesieniem pozwu przez Skarżących, który wpłynął do sądu pierwszej instancji 11 stycznia 2021 r. Łączny czas trwania postępowania liczony od dnia wpływu pozwu do dnia rozpoznania niniejszej skargi wynosi 5 lat i 4 miesiące. Biorąc pod uwagę powyższe, a także mając na względzie, że dotychczas w sprawie nie przyznano Skarżącym żadnej kwoty pieniężnej tytułem rekompensaty za przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy przyznał Skarżącym od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu kwotę 2.500 zł za okres od 8 listopada 2023 r. (tj. od dnia wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu) do 26 maja 2026 r. Dalej idące żądanie nie znajdowało uzasadnienia i podlegało oddaleniu.

III.6. Zgodnie z art. 12 ust 2 u.s.p.p., na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy.

Na tej podstawie Sąd Najwyższy postanowił z urzędu zalecić Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie podjęcie czynności zmierzających do wyznaczenia terminu rozprawy, nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Poznaniu odpisu niniejszego postanowienia.

III.7. Na podstawie art. 17 ust. 3 u.s.p.p. Sąd Najwyższy nakazał Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu zwrócić opłatę od skargi uiszczoną przez Skarżących.

III.8. Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p.p. oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz Skarżących kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

[a.ł]

Elżbieta Karska Adam Redzik Janusz Niczyporuk